

تدوین راهبردهای پیشگیری از اعتیاد به مواد مخدر کارکنان پایور آجا

نوع مقاله: پژوهشی

فریدون ایرانمهر^{۱*}

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۹/۲۰

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۷/۱۶

چکیده

اعتیاد به مواد مخدر، یکی از مهم‌ترین بلایای خانمان‌سوز که هیچ‌گونه حدودمرزی را نشناخته و در همه اقشار جامعه نفوذ کرده و موجب سقوط بسیاری از ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی و اخلاقی و همچنین ضایعات مادی و معنوی شده است. با نگرش به اینکه اعتیاد زمینه‌ساز بروز سایر جرائم (نظیر: قتل، خودفروشی، سرقت، تکدی‌گری و...) هست؛ به همین جهت به عنوان مادر جرائم شناخته می‌شود. نظر به این‌که کارکنان نظامی به‌عنوان بخشی از جامعه و تأثیرپذیری از آن، طبعاً در معرض مصرف مواد مخدر قرار دارند؛ بنابراین در صورت عدم انجام اقدامات پیشگیرانه، می‌تواند موجب اشاعه تبلیغات منفی و تخریب اذهان عمومی نسبت به ساختار و جامعه منزه آجا گردد. بنابراین در این تحقیق تدوین راهبردهای پیشگیری از اعتیاد به مواد مخدر کارکنان آجا تشریح گردیده است. شایان ذکر است نوع تحقیق کاربردی، روش اجرای تحقیق توصیفی (موردی زمینه‌ای) و رویکرد پژوهش کمی/کیفی است. حجم جامعه آماری با احتساب ویژگی جامعه آماری، ۷۰ نفر است. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات، به‌صورت کیفی و کمی است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد مهم‌ترین راهبرد اصلی جهت پیشگیری از اعتیاد، ایجاد فرهنگ خود حفاظتی از طریق آگاه‌سازی مضرات مواد مخدر و مجازات مربوطه است.

واژگان کلیدی:

اعتیاد، پیش‌گیری، مواد مخدر.

^۱ دانشجوی دوره دکتری عالی جنگ، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران، ایران.

* نویسنده مسئول: Email: feridoniranmehr57@gmail.com

مقدمه

اعتیاد به مواد مخدر یکی از مهم‌ترین بلایای خانمان‌سوز در سطح بین‌المللی است که جوامع بشری را در چنگال مرگ‌آور خویش گرفتار ساخته است. به‌طوری‌که سازمان بهداشت جهانی، مسئله مواد مخدر را در کنار سه مسئله جهانی دیگر یعنی سلاح‌های کشتار جمعی، آلودگی محیط‌زیست و آب، رشد جمعیت (توام با فقر و شکاف طبقاتی و عدم بهداشت)، از جمله بحران‌های اساسی شمرده است که حیات بشری را مورد تهدید جدی قرار می‌دهد. همچنین آسیب‌شناسان اجتماعی، اعتیاد را به‌مثابه «جنگ شیمیایی خانگی» و «جنگ بدون مرز» می‌دانند. چراکه اعتیاد بلایی است که هیچ‌گونه حدومرز و خط قرمزی را نشناخته و در همه اقشار جامعه اعم از بی‌سواد و تحصیل‌کرده، ورزشکار و غیر ورزشکار، فقیر و ثروتمند، پیر و جوان، نظامی و غیر نظامی نفوذ کرده است.

با نگرش به این‌که اعتیاد به مصرف مواد مخدر، زمینه‌ساز بروز سایر جرائم، تخلفات و سوانح می‌باشد از این جهت پیشگیری و ریشه‌کن نمودن اعتیاد و پاک‌سازی محیط خدمتی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار می‌باشد، چراکه باعث صلابت و سلامت و اقتدار آجا و داشتن یک نیروی آماده با توان جسمی و روحی بالا و تقویت بنیه دفاعی و افزایش توان رزم کشور می‌شود.

از طرفی کارکنان آجا به‌عنوان بخشی از جامعه و تأثیرپذیری از محیط اجتماعی، در صورت عدم پیش‌بینی اقدامات پیشگیرانه و غفلت فرماندهان، اعتیاد می‌تواند از نرده پادگان‌ها عبور کرده و جامعه منزله آجا را نیز تحت تأثیر قرار دهد که این مهم علاوه بر این‌که موجب اشاعه تبلیغات منفی و تخریب اذهان عمومی نسبت به ساختار آجا می‌گردد، عواقب جبران‌ناپذیر ذیل را نیز به دنبال خواهد داشت:

الف- تهدیدی جدی برای سلامت کارکنان و کاهش توان رزمی و عملیاتی و از بین رفتن قدرت اندیشه، خلاقیت و نوآوری، پشتکار، کوشش و سازندگی در کارکنان
ب- نابودی بنیان خانوادگی و اعتقاد دینی آنان

ج- منشأ وقوع بسیاری از جرائم (نظیر فرار از خدمت، جرائم مالی، سرقت و حتی جرائم امنیتی و ... و همچنین تخلفات انضباطی (از قبیل: نهست، ضعف آموزش، سستی در انجام

امور محوله، عدم آراستگی و نامناسب بودن وضعیت ظاهری، بی‌خیالی، عدم احساس مسئولیت و ...)

د- از میان رفتن بسیاری از ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی و اخلاقی نهادینه‌شده در این نیروها نظیر: اقتدار، انضباط، توجه به ارزش‌های دینی و ملی و در نهایت اشاعه تبلیغات منفی و تخریب اذهان عمومی نسبت به آجا و خدشه‌دار نمودن چهره آن. (عبدی، ۱۳۹۷: ۴)

شایان‌ذکر است اعتیاد به مواد مخدر کارکنان آجا در چندساله اخیر جزو ۵ جرم شایعه از بین جرائم ۴۳ گانه آجا قرار گرفته است بنابراین دغدغه محقق در انتخاب عنوان تحقیق جاری بدین‌جهت است که شکاف میان وضعیت موجود اعتیاد کارکنان آجا و وضعیت مطلوب مربوطه را با ارائه راهبردهای پیش‌گیری از اعتیاد، کاهش دهد. درواقع محقق به دنبال پاسخ به سؤال راهبردهای پیشگیری از اعتیاد به مواد مخدر کارکنان پایور آجا یا دستیابی به هدفی تحت عنوان تدوین راهبردهای پیشگیری از اعتیاد به مواد مخدر کارکنان پایور آجا است.

مبانی نظری

✓ گروه‌بندی مواد مخدر بر اساس نوع اثر بر بدن

• سستی‌زاها (مواد افیونی):

موادی که از بوته گیاه خشخاش به‌دست‌آمده و باعث سستی و بی‌حسی و منگی و خواب‌آلودگی، کاهش درد و آرام‌بخشی و سرخوشی می‌شوند. مانند: تریاک- هروئین

• توان‌زاها (داروهای محرک)

موادی که از برگ گیاه کوکا به‌دست‌آمده و باعث افزایش انرژی و قدرت، افزایش هوشیاری، افزایش میل جنسی، افزایش خوشی و شنگولی می‌شوند. مانند: کوکائین- شیشه - آمفتامین‌ها (جزایری، ۱۳۸۷: ۱۴)

• توهم‌زاها (روان‌گردان- خیال‌زا)

موادی که از گیاهان مخصوص به دست آمده و باعث توهمات و بی‌خبری، احساس شنگولی و شادی، قهقهه کاذب، تغییرات ادراکی و حسی و شخصیتی احساسات و عواطف و خلق و خو، احساس بدبینی، کاهش تمرکز و حافظه و یادگیری، تحریف حس زمان (زمان بسیار کندتر می‌گذرد و گذر زمان حس نمی‌گردد) تحریف واقعیت می‌شوند.

مانند: حشیش - ماری جوانا - ال اس دی^۱ - قارچ ها - گرد فرشته. (عبدی، ۱۳۹۷: ۴۵)

پیشینه‌ها

از سال ۱۳۸۰ ه.ش به بعد تحقیقاتی از سوی سید امیر چناری، ایرج رضایی، محمدحسین فرجاد، حمیدرضا جلالی پور، شاپور خواجه امیری، معاونت حقوقی و قضایی اداره کل عفو و پیشگیری از وقوع جرم سازمان قضایی نیروهای مسلح و همچنین ستاد مبارزه با مواد مخدر پیرامون عوامل موثر بر اعتیاد کارکنان صورت پذیرفته است که اشتراک نظر و جمع‌بندی این عوامل، مواردی بشرح ذیل اعلام گردیده است:

مهم‌ترین علل گرایش به اعتیاد به مواد مخدر کارکنان پایور عبارت‌اند از:

الف- عوامل فردی: ناراحتی‌های روحی، دردهای جسمانی، تفنن و کنجکاوی، فقدان اعتماد به نفس، جبران احساس حقارت، کسب آرامش و لذت، مشکلات جنسی، رفاه زیاد، تنهایی، کمبودهای عاطفی، شکست عشقی، ناآگاهی، ناامیدی و یاس، بی‌اعتقادی به مذهب یا ضعف ایمان، احساس بزرگ‌سالی، اعتماد به نفس زیادی و خطرپذیری و ماجراجویی و تکبر

ب- عوامل خانوادگی: مصرف سایر اعضای خانواده، بی‌توجهی و عدم نظارت و کنترل خانواده، مشکلات و تنش‌های خانوادگی و طلاق و جدایی

ج- عوامل اجتماعی: دوستان ناباب معتاد، محیط آلوده (مدرسه، سربازخانه، محله‌های بزه‌کار)، بیکاری، فقدان امکانات تفریحی، دسترسی راحت به مواد مخدر، روابط اجتماعی ناسالم

د- عوامل فرهنگی: بی‌سوادی، ناآگاهی، آموزش نامطلوب، هنجارهای سنتی، نگرش‌های نادرست، تهاجم فرهنگی و توطئه عوامل بیگانه

ه- عوامل اقتصادی: فقر، بیکاری، شبکه‌های قاچاق، درآمد زیاد

و- عوامل سیاسی: شرایط سیاسی کشور و منطقه، جنگ، همسایگی با افغانستان

ز- عوامل سازمانی: مشاغل و کارهای سخت مثل رانندگی، ضعف تربیت و آموزش، عدم برخورد شدید و قاطع، عدم امکانات و تسهیلات ورزشی و تفریحی مناسب جهت

^۱. LSD

غنی‌سازی اوقات فراغت کارکنان وظیفه، عدم رسیدگی جدی به مشکلات روحی پایوران و سربازان وظیفه، کمبود امکانات ورزشی، آموزشی و بهداشتی، ارتباط و هم‌نشینی با افراد معتاد و تفریحات ناسالم

علل و عوامل گرایش به اعتیاد مواد مخدر

الف- علل و عوامل فردی

- گول تبلیغات ناصحیح را خوردن یا نگرش مثبت به مواد، به خاطر تأثیر در بارهای اول (مثلاً ماده مخدر باعث عدم خواب‌آلودگی و رفع خستگی یا افزایش توان جنسی و درمان برخی بیماری‌های روحی و جسمی می‌شود یا ...) (معیدفر، ۱۳۹۲: ۱۷۲)
- کنجکاو یا تقلید از دیگران یا رودروایی در نه گفتن در تعارفات دوستانه (به خاطر خجالتی بودن و کمبود اعتماد به نفس یا تحقیر یا مسخره نشدن از سوی دیگران)
- تنهایی و انزوا و افسردگی، غم و اندوه، احساس اضطراب (قلی کریمی، ۱۳۹۱: ۵۰)
- شکست‌های تحصیلی یا عاطفی یا عشقی یا شغلی یا مشکلات زندگی و عدم تحمل آن‌ها (صرامی، ۱۳۸۹: ۳۲)
- عدم شناخت و آگاهی از عوارض مصرف مواد (قاصدی، ۱۳۹۹: ۳۵)
- ناامیدی و لذت نبردن از زندگی و احساس پوچی و بی‌معنی بودن زندگی و بی‌لیاقتی

ب- علل و عوامل خانوادگی

- وجود افراد معتاد در خانواده (مختارپور، ۱۳۹۰: ۱۷۱)
- ضعف تربیتی والدین در فرزند پروری و نظارت نامناسب والدین (کمبود محبت در خانواده، انتقاد و سرزنش بیش از حد فرزندان، بی‌توجهی به فرزندان و آن‌ها را به حال خود رها کردن یا آزادی بی‌حد فرزندان و عدم توجه به مشکلات روحی و اجتماعی و نیازهای واقعی آنان) (قاصدی، ۱۳۹۹: ۳۵)
- طلاق و جدایی والدین یا همسر یا طلاق از نوع عاطفی
- مرگ همسر یا والدین یا نزدیکان یا دوستان خوب یا بیماری آنان (عبدی، ۱۳۹۷: ۱۱۱)
- وجود خشونت و جروبحث و تنبیه در منزل (احدی، ۱۳۹۲: ۱۱۰)
- رفت‌وآمد و معاشرت ناسالم خانواده

ج- علل و عوامل اجتماعی و فرهنگی

- فقر و بیکاری و محیط جغرافیایی و محله نامناسب (حاشیه‌نشینی در شهرها به خاطر فقر و بیکاری) (صرامی، ۱۳۸۹: ۲۵)
- در دسترس بودن مواد مخدر و سهل‌الوصول بودن آن و آداب و رسوم غلط در عروسی‌ها
- کمبود امکانات فرهنگی، ورزشی و تفریحی ارزان برای پر کردن اوقات فراغت
- کمبود امکانات حمایتی، درمانی و مشاوره‌ای
- ضعف قوانین و ضعف در اجرای اقدامات پیشگیرانه
- عدم اطلاع‌رسانی صحیح در خصوص مضرات و عوارض و مجازات مرتبط با مواد
- تهاجم فرهنگی و فعالیت دشمن در توزیع مواد مخدر در جهت آلوده کردن جوانان
- هم‌رنگ شدن با دوستان ناباب و افراد معتاد (عبدی، ۱۳۹۷: ۱۱۱)
- عدم داشتن مهارت‌های زندگی (ارتباطات و دوست‌یابی، نه گفتن) (فرساد، ۱۳۸۸: ۱۰۷)

د- علل و عوامل درون‌سازمانی

- آلودگی محیطی و فرهنگی در برخی از مناطق استقرار یگان‌های نظامی
- محدودیت امکانات ورزشی و تفریحی برای پر کردن اوقات فراغت کارکنان در یگان‌ها
- عدم رسیدگی فرماندهان به مشکلات روحی و معیشتی کارکنان
- بی‌اطلاعی کارکنان از عوارض و مجازات‌های مصرف مواد مخدر و مهارت‌های زندگی (جهانشاهی، ۱۳۹۳: ۷۳)
- عدم تست اعتیاد اعتماد در بدو ورود به خدمت و استخدامی
- عدم وجود مکانیزم‌های کنترلی و برخورد قاطع با کارکنان معتاد (عبدی، ۱۳۹۷: ۲۵)
- کمبود مراکز مشاوره مناسب و کارشناسان روانشناسی در سطح برخی از یگان‌ها
- عدم رضایت شغلی و فشارهای عصبی در محیط و سختی و فشار ناشی از کار محوله و استعمال مواد مخدر جهت رفع خستگی
- نبود مقررات کافی و یا عدم برخورد قاطع قضائی به‌ویژه با کارکنان معتاد وظیفه

عوامل داخلی و خارجی موثر بر تدوین راهبردهای پیشگیری از اعتیاد کارکنان آجا

عوامل داخلی (نقاط ضعف و قوت) و عوامل خارجی (تهدیدها و فرصت‌ها) موثر بر تدوین راهبردهای پیشگیری از اعتیاد کارکنان آجا پس از انجام مصاحبه با متخصصان و خبرگان امر، بعد از جمع‌بندی به شرح ذیل تعیین گردید:

جدول (۱) عوامل داخلی و عوامل خارجی موثر بر تدوین راهبردهای پیشگیری از اعتیاد کارکنان آجا

ردیف	عامل داخلی (قوت‌ها)
S1	وجود ساختارهای سازمانی همچون بازرسی و ایمنی (دبیرخانه پیشگیری از تخلفات و جرائم) و مدیریت حقوقی قضایی در ستاد آجا و نیروها در خصوص پیشگیری از تخلفات و جرائم (از جمله اعتیاد)
S2	ارسال دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌ها یا دعوت سخنران در خصوص آگاه‌سازی عوارض و مضرات مواد مخدر و همچنین راهکارهای پیشگیری از اعتیاد
S3	اطلاع‌رسانی در خصوص مجازات‌های مرتبط با استعمال و قاچاق مواد مخدر و برخورد قاطع با آن
S4	وجود گروه‌های معتاد یاب در نیروها و انجام تست اعتیاد غیرمترقبه از کارکنان مشکوک
S5	تدوین فصلنامه یا دست‌برگ یا کتابچه در زمینه پیشگیری از اعتیاد
S6	برگزاری جلسات یا گردهمایی‌ها یا دوره‌های پیشگیری از اعتیاد در آجا با همکاری معاونت آموزش
S7	تحقیق و پژوهش در زمینه علل اعتیاد و راه‌های پیشگیری از آن با همکاری دفتر مطالعات و تحقیقات
S8	انجام تجزیه تحلیل‌های موردنیاز در خصوص علل اعتیاد
S9	وجود مراکز مشاوره و مراکز درمان و بازپروری در آجا و نیروها
S10	مطالبه‌گری فرماندهی کل آجا و فرماندهان نیروها در حوزه پیشگیری از اعتیاد و برخورد قاطع فرماندهان با فروشندگان مواد مخدر و معتادین غیر خود معرف
S11	اختصاص بودجه در خصوص هزینه نمودن در زمینه پیشگیری از اعتیاد یا مصوب نمودن ساختارهای پیشگیری از اعتیاد و مشاوره در یگان‌ها
S12	در اختیار قرار دادن اماکن و تجهیزات ورزشی به یگان‌ها و منازل سازمانی و برگزاری ورزش صبحگاهی و همچنین مسابقات ورزشی برای پر کردن اوقات فراغت کارکنان
S13	کنترل درب‌های ورودی و اماکن مخروبه و خلوت یگان و منازل سازمانی
ردیف	عامل داخلی (ضعف‌ها)

W1	ضعف در ساختار سازمانی پیشگیری از اعتیاد به لحاظ کمی
W2	کمبود نیروی متخصص در حوزه پیشگیری از اعتیاد
W3	کمبود تجهیزات تست اعتیاد در یگان‌ها
W4	کمبود بودجه پیشگیری از اعتیاد
W5	کمبود مراکز بازپروری و مشاوره و امکانات موجود در آن‌ها
W6	کمبود امکانات تفریحی و ورزشی
W7	ضعف فرماندهان در نظارت و کنترل و اقدام‌های پیشگیرانه
W8	ضعف فرماندهان در پاسخگویی به مشکلات روحی و روانی کارکنان
W9	ضعف فرماندهان در خصوص آشنایی با انواع مواد و علل اعتیاد و علائم فرد معتاد و راه‌های پیشگیری
W10	ضعف در آموزش و کیفیت کلاس‌های آگاه‌سازی و برنامه‌های پیشگیری از اعتیاد (ضعف در به‌روز نبودن محتوای آموزشی در زمینه اعتیاد و پیشگیری از آن و همچنین برگزاری دوره‌های آموزشی در این زمینه)
W11	ضعف در بهره‌گیری از سازمان‌های دولتی و مردم‌نهاد یا تجربه سایر کشورها در حوزه پیشگیری از اعتیاد
ردیف	عامل خارجی (فرصت‌ها)
O1	اسناد بالادستی در خصوص پیشگیری از اعتیاد
O2	آیات و احادیث در خصوص پیشگیری از تخلفات و جرائم و واجب بودن امر به معروف و نهی از منکر
O3	وجود فتاوی رهبری و سایر مراجع تقلید مبنی بر تحریم یا عدم مجاز بودن مصرف مواد یا پیشگیری از آن
O4	وجود فرهنگ و هویت غنی ملی مانند جملات کلیدی عرفی و ضرب‌المثل‌ها
O5	حمایت‌های برون‌سازمانی سازمان‌های مرتبط با پیشگیری از اعتیاد (مانند: سازمان قضایی نیروهای مسلح/ ناجا (معاونت اجتماعی+ مبارزه با مواد مخدر) / ستاد مبارزه با مواد مخدر و وابسته به نهاد ریاست جمهوری/ بنیاد ملی پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی که یک سازمان مردم‌نهاد است/ سازمان بهزیستی/ رسانه ملی / ...)
O6	حساسیت بالای ف ک ل قوا و رئیس ستاد کل و مسئولین ذی‌ربط کشور و سه قوه نسبت به مصرف مواد
O7	حساسیت بالای خانواده‌ها و افکار عمومی نسبت به مصرف مواد و اعتیاد و منفور بودن آن

O8	امکان استفاده از مدارس و دانشگاه‌ها در اجرای طرح‌ها و برنامه‌های پیشگیری از اعتیاد
O9	امکان بهره‌برداری از فضای مجازی به منظور آگاه‌سازی علائم ظاهری انواع مواد مخدر و علائم ظاهری فرد معتاد، عوارض مواد مخدر و فرهنگ‌سازی زندگی سالم
O10	امکان استفاده از بسیج مردمی و مشارکت عمومی خانواده‌ها در زمینه معتاد یابی و پیشگیری از اعتیاد
O11	امکان استفاده از متولیان فعالیت‌های پیشگیری از اعتیاد (از جمله پزشکان، روان‌پزشکان، روانشناسان، مددکاران و جامعه‌شناسان) بر آگاه‌سازی و ضرورت پیشگیری از اعتیاد
O12	امکان بهره‌گیری از دانش و تجارب سازمان‌های بین‌المللی در زمینه پیشگیری از اعتیاد (از طریق همکاری و مشارکت با دفتر مقابله با مواد و جرم سازمان ملل و ...)
O13	عضویت نیروهای مسلح در شوراهای خارج از نیروهای مسلح از قبیل شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم و شوراهای پیشگیری از جرائم استانی، شورای عالی امنیت ملی، شورای امنیت کشور، شوراهای تأمین
O14	تخصیص بودجه سالیانه به برنامه‌های پیشگیری از اعتیاد در نیروها از سوی ستاد کل
ردیف	عامل خارجی (تهدیدات)
T1	افزایش روزافزون مشکلات اجتماعی (فقر و نابرابری، افزایش مناطق اسکان غیررسمی و فاقد امکانات ورزشی، افزایش بیکاری و ...)
T2	افزایش روزافزون مشکلات فردی و خانوادگی (اختلالات روانی، افزایش طلاق و خودکشی، نابسامانی در خانواده‌ها، افزایش سن ازدواج، افزایش مصرف سیگار و عدم آشنایی با مضرات مواد مخدر و ...)
T3	قاچاق مواد مخدر و دسترسی آسان جوانان به مواد مخدر
T4	افزایش تهاجم فرهنگی از طریق اینترنت و ماهواره و شبکه‌های اجتماعی و فراهم شدن امکان تأثیر سوء فرهنگ‌های تشویق‌کننده مصرف مواد و گسترش و فعالیت نخله‌ها، فرقه‌های انحرافی و عرفان‌های کاذب
T5	عدم تغییر در قوانین و مقررات از سوی مجلس و قوه قضاییه در خصوص سنگین نمودن مجازات و جرمه‌ها در رابطه با قاچاق و استعمال مواد مخدر و به تبع آن عدم برخورد قاطع قوه قضاییه با مجرمین
T6	پر نکردن اوقات فراغت با امکانات تفریحی ورزشی ارزان برای جوانان از سوی دولت (قوه مجریه)
T7	کمبود حمایت‌های اجتماعی از معتادان بهبودیافته به لحاظ کاريابی و محبت و ...

T8	ضعف هماهنگی در سازمان‌های دولتی و غیردولتی فعال در حوزه پیشگیری از اعتیاد و عدم تداوم فعالیت‌های پیشگیرانه، در سازمان‌های کلیدی به‌خصوص در صداوسیما، وزارت ارشاد اسلامی، آموزش و پرورش، وزارت علوم تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت
T9	نبود رشته پیشگیری از اعتیاد در دانشگاه‌ها
T10	دوستی با افراد ناباب و معتاد و تطمیع از سوی آنان
T11	عدم دقت کافی در غربالگری اولیه و استخدام کارکنان نابهنجار و عدم غربالگری کارکنان وظیفه معتاد در بدو اعزام به خدمت از سوی ناجا و تقسیم آن در بین نیروها
T12	قرار گرفتن برخی یگان‌ها در مرزهای قاچاق مواد مخدر و محرومیت برخی یگان‌های آجا و بعضاً قرار گرفتن آن‌ها در مناطق بدآب‌وهوا و عدم امکان بومی‌سازی کارکنان یگان‌ها به دلایل امنیتی و حجم کار و سختی کار و پراسترس بودن شغل نظامیگری علی‌الخصوص در برخی تخصص‌ها
T13	کمبود بودجه و ضعف در تخصیص بیشتر بودجه و اعتبارات در حوزه پیشگیری از اعتیاد به سازمان‌ها
T14	کمبود نیروی انسانی متخصص در حوزه پیشگیری از اعتیاد در سطح کشور
T15	فقدان وجود ساختار مناسب پیشگیری از اعتیاد در سطح سازمان‌ها

عوارض انواع مواد مخدر

الف - عوارض جسمی

- اختلالات کبدی و کلیوی و تنفسی
- سکت‌های قلبی و مغزی و کاهش یا افزایش ضربان قلب و فشارخون و مرگ زودرس
- بی‌اشتهایی و لاغر شدن و داشتن اندامی پژمرده و تیره شدن رنگ پوست
- تنبلی و خواب‌آلودگی و چُرَت زدن در طول روز
- یبوست و

ب - عوارض روحی روانی و شخصیتی

- ضعف اراده و غیرت و عاطفه و اعتماد به نفس
- بی‌توجهی به مسئولیت‌های فردی و اجتماعی و اصول و مقررات جامعه
- ناراحتی‌های عصبی و به هم خوردن تعادل رفتاری و روانی و ...

ج- عوارض خانوادگی

- غفلت از تربیت صحیح فرزندان و بی تفاوتی نسبت به سرنوشت اعضای خانواده
- مشکلات تحصیلی و اختلالات فرزندان و افت سطح اقتصادی و اجتماعی خانواده
- طلاق بخاطر جروبحث، درگیری و عدم تعادل اخلاقی و حراج اموال و دارایی‌ها

د- عوارض شغلی

- اخراج از محل کار به خاطر کاهش کارایی، غیبت یا دیر سر کار رفتن، بروز حوادث در حین کار (به دلیل عوارض روحی مواد و چرت زدن‌های مکرر) (عبدی، ۱۳۹۷: ۹۶)

ه- عوارض اقتصادی

- هزینه مبارزه با جرائم ناشی از مواد مخدر یا رسیدگی توسط دادسراها
- هزینه نگهداری معتادان در زندان (تغذیه، پوشاک، درمان، دارو و ...)
- هزینه مراکز بازپروری و درمانگاه‌های ترک اعتیاد و ... (عبدی، ۱۳۹۷: ۹۶)

و- عوارض اجتماعی

- افزایش انواع جرائم مثل سرقت (دزدی)، خودفروشی، خشونت، تجاوز و قتل، تکدی گری، خریدوفروش و قاچاق مواد مخدر) و همچنین افزایش بی‌خانه‌مانی و فقر
- بی‌توجهی به مقررات جامعه، بی‌نظمی و بی‌اعتمادی در جامعه (عبدی، ۱۳۹۷: ۹۷)
- طرد شدن از دوستان، همکلاسان، همکاران و فامیل (قاصدی، ۱۳۹۹: ۲۱)
- بی‌تفاوتی نسبت به مقدرات خودشان و امور کشور و مصالح مملکت (از جمله به تاراج رفتن منابع و سرمایه ملی، توهینی که از سوی دیگران به کشور می‌شود و ...)

ز- عوارض اعتقادی

- رها کردن دین و ایمان و بندگی و عبادت و غیرت انسانی (قاصدی، ۱۳۹۹: ۲۲)
- از درون تهی و پوچ و سرگردان و بی‌هدف شدن و ...

حرمت اعتیاد به مواد مخدر

الف- از نظر قرآن کریم

- ۱) امروزه مواد مخدر، نه تنها فساد است بلکه ریشه فسادهای دیگری همچون: قتل، سرقت و خودفروشی و... نیز می‌باشد. خداوند خمر را به خاطر آثار و نتایجی که دارد حرام نموده

است، امروزه ثابت شده که آثار سوء و ویرانگر مواد مخدر بر فرد و جامعه بسیار شدیدتر و زیان‌بارتر از مشروبات الکلی است به همین سبب دارای یک حکم هستند. (حسین‌زاده، ۱۳۹۹: ۲۶)

۲) قرآن کریم در آیات ۲۹ و ۳۰ سوره «نساء» می‌فرماید: خودکشی نکنید و هر کس این کار را از روی تجاوز و ظلم انجام دهد، او را در آتش جهنم می‌اندازیم. خودکشی، مرگ ناگهانی است، اما اعتیاد به مواد مخدر، خودکشی و مرگ تدریجی است. ارتکاب هر امری که به کاهش عمر بیانجامد، به دلیل خودکشی تدریجی بودن، حرام است.

ب- از دیدگاه احادیث و روایات

- پیامبر اکرم صلی‌الله علیه و آله: آگاه باشید هر مست‌کننده و هر تخدیر کننده حرام است و آنچه عقل را تخدیر نماید مطلقاً حرام است. (قلی کریمی، ۱۳۹۱: ۳۷)
- امام رضا (ع): هر چیز زیان‌آور که نیروی آدمی را می‌گیرد یا کشنده است حرام است. (آبشناس جامی، ۱۳۹۳: ۴۷)

ج- از نظر دین مقدس اسلام: در دین مقدس اسلام، ضرر به خود و اضرار به دیگران حرام است «لا ضرر و لا ضرار فی الاسلام». به نظر می‌رسد، مهم‌ترین دلیل حرمت مواد مخدر، همین قاعده باشد، به‌خصوص که ضرر و زیان این مواد: به خود مصرف‌کننده مواد منحصر نمی‌شود، بلکه خانواده و اطرافیان فرد معتاد و جامعه به خاطر آن، متحمل خسارات و زیان‌های شدید و جبران‌ناپذیری می‌شوند. (قلی کریمی، ۱۳۹۱: ۳۶)

د- از نظر فقهاء و مراجع عظام تقلید: استعمال مواد مخدر حرام است یا جایز نیست، مگر برای درمان یا استفاده‌های طبی و دارویی (عبدی، ۱۳۹۷: ۱۳۲)

انواع سطح‌بندی یا اولویت‌بندی پیشگیری از اعتیاد (مراحل پیشگیری)

- پیشگیری اولیه (پیشگیری از اولین مصرف از طریق آگاه‌سازی مضرات مواد برای عموم مردم)
- پیشگیری ثانویه (پیشگیری از ادامه مصرف با اقدامات حمایتی و درمانی و بازپروری و بازتوانی یا مجازات و تنبیهات سازمانی)

• **پیشگیری ثالثیه** (پیشگیری از تکرار و مصرف دوباره): از طریق نظارت و فعالیت‌های جایگزین و اقدامات حمایتی و جامعه‌پذیری برای درمان وابستگی روانی فرد به مواد. (عبدی، ۱۳۹۷: ۱۹۹)

استراتژی‌های پیشگیری از اعتیاد

در زمینه پیشگیری از اعتیاد، سه موضوع «انسان اعتیادپذیر»، «محیط اعتیادساز» و «عامل اعتیاد» را باید در نظر گرفت. در نتیجه، برای پیشگیری از اعتیاد باید دست‌کم، یکی از این علل را حذف کرد. (اداره تحول و بهره‌وری اداری، ۱۳۹۲: ۴)

به‌طور کلی می‌توان استراتژی‌های پیشگیری از اعتیاد را در دو استراتژی خلاصه کرد، استراتژی «مقابله با عرضه» (از طریق اجرای اقدامات اطلاعاتی علیه شبکه‌های بین‌المللی تولید و ترانزیت مواد مخدر و مجازات) و استراتژی «کاهش تقاضا». (از طریق درمان و بازپروری و بازآموزی و آگاهسازی) (صفاتیان، ۱۳۸۲: ۱۶)

روش شناسی تحقیق

نوع تحقیق کاربردی، روش اجرای تحقیق توصیفی (موردی زمینه‌ای)، رویکرد پژوهش کمی/کیفی، جامعه آماری شامل کلیه رؤسای بازرسی یگان‌های عمده نیروهای تابعه آجا که دارای حداقل درجه سرگردی و ۱۵ سال سابقه خدمت بوده که در یگان آن‌ها فرد معتاد وجود داشته است. حجم جامعه آماری با احتساب ویژگی جامعه آماری، ۷۰ نفر است. روش‌های جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها، میدانی و کتابخانه‌ای بوده و ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها مشتمل بر مصاحبه با صاحب‌نظران، توزیع پرسشنامه و مطالعه اسناد و مدارک بوده است. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات و داده‌ها، به‌صورت کیفی (برای هدف تحقیق) و کمی (برای پرسشنامه‌های مدل سوات) می‌باشد.

تجزیه و تحلیل

الف- تجزیه و تحلیل کیفی

گام اول: جمع‌بندی اطلاعات

جمع‌بندی اطلاعات بر اساس نظر صاحب‌نظران و مصاحبه‌شوندگان و همچنین جمع‌بندی اطلاعات بر اساس مطالعه اسناد و مدارک و منابع با استفاده از پالایش داده‌ها، تلخیص داده‌ها و نمایش داده‌ها

کام دوم: پردازش اطلاعات

پردازش اطلاعات جمع‌آوری شده از صاحب‌نظران (مصاحبه‌شوندگان) و اسناد و مدارک در رابطه با هدف بر اساس تباین (واگرایی)، تقارب و تقاطع (همگرایی نسبی و مطلق)

کام سوم: قضاوت

پس از طی شدن گام اول و دوم، راه‌های پیش‌گیری از اعتیاد کارکنان در حوزه سازمانی به شرح ذیل می‌باشد:

- افزایش سطح آگاهی کارکنان پایور، درباره عوارض اعتیاد، مجازات مرتبط با استعمال مواد مخدر، مهارت‌های زندگی (مهارت حل مشکل، توانایی نه گفتن، هنر دوست‌یابی و ...) از طریق: برگزاری جلسات و کلاس‌های آموزشی، دعوت از سخنرانان مدعو، نمایش فیلم‌های آموزشی، پخش دست‌برگ و بروشور و ...
- ابلاغ مجازات و تنبیهات مرتبط با اعتیاد کارکنان در مراسم صبحگاه بدون ذکر نام
- برخورد‌های قاطع و بازدارنده با معتادین غیر خودمعرف
- انجام تست اعتیاد در بدو ورود و استخدام کارکنان به‌منظور جلوگیری از ورود کارکنان معتاد به سازمان‌های نظامی
- تشکیل مراکز مشاوره در کلیه یگان‌ها به‌منظور رفع مشکلات فکری و روانی کارکنان
- انجام ملاقات حضوری و انجام مصاحبه مستمر فرماندهان با افراد مشکل‌دار و تلاش در راستای حل آن در حد مقدرات
- گسترش امکانات تفریحی و ورزشی در پادگان‌ها و منازل سازمانی برای پر نمودن اوقات فراغت
- اختصاص بودجه کافی و مستمر جهت اقدامات پیشگیرانه (آگاه‌سازی/ خرید کیت تست اعتیاد/ خرید دستگاه تست اعتیاد...)

- شناسایی افراد مشکل‌دار و افرادی که به لحاظ روحی و شخصیتی آمادگی بیشتری برای گرایش به اعتیاد دارند و زیر نظر داشتن آنان و مراقبت‌های ویژه از آنان و درنهایت توجیه و ارشاد بی‌درنگ کارکنان در معرض لغزش، خطا، اشتباه و آلودگی
- تلاش در جهت بومی کردن محل خدمت کارکنان نظامی در حد امکان (به‌طوری‌که خانواده‌ها نیز علاوه بر فرماندهان نظارت لازم را داشته باشند).
- انتقال و جابجایی و چرخش کارکنان از نقاط آلوده به نقاط سالم خصوصاً آن‌هایی که در دامنه‌ی تهدید قرار دارند.
- تشکیل مراکز بازپروری و ترک اعتیاد در یگان‌ها
- توجه کافی فرماندهان نسبت به حرکات مشکوک و علائم داشتن اعتیاد از جمله: و تغییر قیافه و دیر آمدن به محل کار و لاغری و ... کارکنان
- بررسی و تصحیح خلأها و نواقص قانونی در ابعاد مختلف کیفری (حقوقی) و انعکاس پیشنهادهای مناسب به مراجع ذی‌صلاح جهت اصلاح قوانین
- اشرافیت بر تمامی سطوح یگان از طریق جلب مشارکت عمومی کارکنان و نهادهای امر کنترل همگانی و چشم‌نظارتی و ملزم نمودن آن‌ها برای شناسایی و معرفی کارکنان آلوده به مواد مخدر به بازرسی یگان و فرهنگ‌سازی امر به معروف و نهی از منکر در سطح یگان‌ها در خصوص جرم استعمال مواد مخدر
- به کلیه کارکنان یگان‌ها ابلاغ گردد در صورت مصرف مواد مخدر توسط آن‌ها، موضوع اعتیاد و عواقب قانونی آن به خانواده آن‌ها اطلاع‌رسانی خواهد شد.
- تشکیل گروه‌های معتاد یابی با نفرات دلسوز و مجرب و واگذاری امتیاز خاص و تجهیزات و خودرو به نفرات گروه معتاد یابی یگان‌ها در راستای جدیت در انجام امور
- نسبت به تقویت بازرسی یگان‌ها در راستای پیشگیری از اعتیاد، اقدام لازم معمول گردد.
- انجام کلاس‌های آموزشی در مراکز آموزش وظیفه و درجه‌داری و دانشگاه‌های افسری به‌صورت واحد درسی
- بررسی علل اعتیاد کارکنان در هر یگان با توجه به شرایط مکانی و زمانی آن یگان و اجرای برنامه‌های پیشگیری متناسب

ب- تجزیه و تحلیل کمی داده ها

روش تجزیه و تحلیل SWOT، مدل مختصر و مفیدی برای تحلیل داده ها و همچنین تدوین راهبرد است که به شکل نظام یافته، هر یک از عوامل داخلی و خارجی مؤثر در اجرای راهبرد (از قبیل: قوت ها^۱، ضعف ها^۲، فرصت ها^۳ و تهدیدها^۴) را شناسایی نموده و راهبردهای متناسب با موقعیت کنونی را به شرح ذیل منعکس می سازد:

مراحل تدوین راهبرد بر اساس ماتریس SWOT

- (۱)- مطالعه محیط داخلی و خارجی و در نهایت تعیین عوامل داخلی و خارجی مؤثر در اجرای راهبرد پیشگیری از اعتیاد کارکنان آجا از طریق مصاحبه و مطالعه اسناد و مدارک
- (۲)- تشکیل ماتریس ارزیابی کمی عوامل داخلی (IFE)^۵ و ماتریس ارزیابی کمی عوامل خارجی (EFE)^۶ مؤثر در اجرای راهبردهای پیشگیری از اعتیاد کارکنان آجا و تکمیل آن با استفاده از توزیع پرسشنامه در بین خبرگان برای تعیین میزان تأثیر هر یک از عوامل داخلی و خارجی در اجرای راهبرد پیشگیری از اعتیاد کارکنان و همچنین تعیین وزن و میزان اهمیت هر یک از عوامل

جدول (۲) تعیین وزن و میزان اهمیت هر یک از عوامل

میزان تأثیر یا میزان اهمیت هر یک از عوامل داخلی و خارجی در پیشگیری از اعتیاد کارکنان	میزان تأثیر یا میزان اهمیت هر یک از عوامل داخلی و خارجی در پیشگیری از اعتیاد کارکنان	میزان تأثیر یا میزان اهمیت هر یک از عوامل داخلی و خارجی در پیشگیری از اعتیاد کارکنان	میزان تأثیر یا میزان اهمیت هر یک از عوامل داخلی و خارجی در پیشگیری از اعتیاد کارکنان	میزان تأثیر یا میزان اهمیت هر یک از عوامل داخلی و خارجی در پیشگیری از اعتیاد کارکنان	میزان تأثیر یا میزان اهمیت هر یک از عوامل داخلی و خارجی در پیشگیری از اعتیاد کارکنان
میزان تأثیر یا میزان اهمیت هر یک از عوامل داخلی و خارجی در پیشگیری از اعتیاد کارکنان	میزان تأثیر یا میزان اهمیت هر یک از عوامل داخلی و خارجی در پیشگیری از اعتیاد کارکنان	میزان تأثیر یا میزان اهمیت هر یک از عوامل داخلی و خارجی در پیشگیری از اعتیاد کارکنان	میزان تأثیر یا میزان اهمیت هر یک از عوامل داخلی و خارجی در پیشگیری از اعتیاد کارکنان	میزان تأثیر یا میزان اهمیت هر یک از عوامل داخلی و خارجی در پیشگیری از اعتیاد کارکنان	میزان تأثیر یا میزان اهمیت هر یک از عوامل داخلی و خارجی در پیشگیری از اعتیاد کارکنان

¹ Strength

² Weakness

³ Opportunity

⁴ Threat

⁵ IFE=INTERNAL FACTOR EVALUATION MATRIX

⁶ EFE=EXTERNAL FACTOR EVALUATION MATRIX

		داخلی و خارجی (وضع موجود سازمان در برخورد با عوامل از نظر خبرگان)							خبرگان (						
		خ کم	کم	متوسط	زیاد	خ زیاد			خ کم	کم	متوسط	زیاد	خ زیاد		
		۱	۲	۳	۴	۵			۱	۲	۳	۴	۵		
۰,۰۴۲۸	۱,۰۸	-	-	۱	۴	۶ ۵	۰,۰۳۹ ۷	۴,۸ ۸	۶ ۲	۸	-	-	-		T1
۰,۰۹۲۸	۲,۳۲	۱	۲	۲۰	۴ ۳	۴	۰,۰۴۰ ۰	۴,۹ ۲	۶ ۵	۵	-	-	-		T2
۰,۰۴۴۹	۱,۱۵	-	۱	۲	۴	۶ ۳	۰,۰۳۹ ۱	۴,۸ ۱	۵ ۷	۱ ۳	-	-	-		T3
۰,۰۳۷۸	۱,۲	-	۱	۲	۷	۶ ۰	۰,۰۳۱ ۵	۳,۸ ۸	۱ ۰	۴ ۲	۱۸	-	-		T4
۰,۱۱۶۷	۲,۹۷	-	۱ ۱	۴۸	۹	۲	۰,۰۳۹ ۳	۴,۸ ۴	۵ ۹	۱ ۱	-	-	-		T5

۰,۱۱۴۷	۲,۹۸	۴	۱ ۲	۳۹	۹	۶	۰,۰۳۸ ۵	۴,۷ ۴	۵ ۵	۱ ۲	۳	-	-	T6
۰,۰۹۵۳	۲,۹۷	۱	۵	۵۸	۳	۳	۰,۰۳۲ ۱	۳,۹ ۵	۷	۵ ۳	۱۰	-	-	T7
۰,۰۹۴۸	۲,۹	۲	۹	۴۵	۸	۶	۰,۰۳۲ ۷	۴,۰ ۲	۱ ۲	۴ ۸	۱۰	-	-	T8
۰,۰۸۸۵	۲,۹۸	۲	۱ ۰	۴۷	۷	۴	۰,۰۲۹ ۷	۳,۶ ۵	۷	۴ ۱	۱۹	۳	-	T9
۰,۰۴۲۹	۱,۰۸	-	-	۱	۴	۶ ۵	۰,۰۳۹ ۸	۴,۹	۶ ۳	۷	-	-	-	T1 0
۰,۱۱۰۴	۲,۹۷	۳	۱ ۶	۳۴	۱ ۰	۷	۰,۰۳۷ ۲	۴,۵ ۸	۴ ۵	۲ ۱	۴	-	-	T1 1
۰,۰۳۹۰	۱,۱۷	-	-	۲	۸	۶ ۰	۰,۰۳۳ ۴	۴,۱ ۱	۱ ۳	۵ ۲	۵	-	-	T1 2
۰,۰۶۸۱	۱,۹۲	-	۱	۶	۵ ۰	۱ ۳	۰,۰۳۵ ۵	۴,۳ ۷	۲ ۸	۴ ۰	۲	-	-	T1 3
۰,۰۹۵۹	۲,۷۸	-	۱ ۳	۳۷	۱ ۲	۸	۰,۰۳۴ ۵	۴,۲ ۴	۲ ۰	۴ ۷	۳	-	-	T1 4
۰,۱۰۳۵	۲,۶۷	-	۱ ۱	۳۵	۱ ۴	۱ ۰	۰,۰۳۸ ۸	۴,۷ ۸	۵ ۵	۱ ۵	-	-	-	T1 5
۰,۱۲۶۰	۴,۶	۴ ۶	۲ ۰	۴	-	-	۰,۰۲۷ ۴	۳,۳ ۷	۷	۲ ۱	۳۹	۳	-	O1
۰,۰۹۰۶	۳,۶۴	۵	۳ ۵	۳۰	-	-	۰,۰۲۴ ۹	۳,۰ ۷	۷	۱ ۵	۴۰	۸	-	O2
۰,۰۸۶۴	۳,۲۵	۶	۱ ۸	۳۴	۱ ۲	-	۰,۰۲۶ ۶	۳,۲ ۷	۹	۱ ۲	۳۸	۱ ۱	-	O3
۰,۰۹۲۷	۳,۰۸	۵	۱	۳۹	۱	-	۰,۰۳۰	۳,۷	۸	۴	۱۵	۷	-	O4

			۱		۵		۱			۰					
۰,۱۴۶۲	۳,۷۴	۳	۴ ۵	۲۱	۲	-	۰,۰۳۹ ۱	۴,۸ ۱	۵ ۹	۹	۲	-	-		05
۰,۱۷۰۱	۴,۵۵	۴ ۶	۱ ۷	۷	-	-	۰,۰۳۷ ۴	۴,۶	۴ ۵	۲ ۵	-	-	-		06
۰,۱۹۶۴	۴,۹۱	۶ ۵	۴	۱	-	-	۰,۰۴۰ ۰	۴,۹ ۲	۶ ۵	۵	-	-	-		07
۰,۱۸۹۹	۴,۸۲	۶ ۰	۸	۲	-	-	۰,۰۳۹ ۴	۴,۸ ۵	۶ ۱	۸	۱	-	-		08
۰,۱۳۲۰	۴,۰۵	۱ ۲	۵ ۰	۸	-	-	۰,۰۳۲ ۶	۴,۰ ۱	۱ ۱	۴ ۹	۱۰	-	-		09
۰,۱۲۳۶	۳,۷۷	۵	۴ ۷	۱۵	۳	-	۰,۰۳۲ ۸	۴,۰ ۴	۹	۵ ۵	۶	-	-		01 0
۰,۱۰۳۹	۳,۲۸	۲	۴ ۰	۱۲	۸	۸	۰,۰۳۱ ۷	۳,۹	۸	۴ ۷	۱۵	-	-		01 1
۰,۰۹۳۶	۳,۰۲	۲	۱ ۰	۴۸	۸	۲	۰,۰۳۱ ۰	۳,۸ ۲	۹	۴ ۰	۲۱	-	-		01 2
۰,۰۶۵۵	۲,۷۱	۴	۸	۳۰	۲ ۰	۸	۰,۰۲۴ ۲	۲,۹ ۸	-	۱ ۹	۳۱	۲ ۰	-		01 3
۰,۱۱۹۴	۳,۰۱	۴	۱ ۱	۴۲	۸	۵	۰,۰۳۹ ۷	۴,۸ ۸	۶ ۲	۸	-	-	-		01 4
								۱۳۲,۸ ۹	جمع میانگین تأثیر همه عوامل خارجی (اعم از تهدیدات و فرصت‌ها)						
							۱	جمع وزن همه عوامل خارجی (اعم از تهدیدات و فرصت‌ها)							
۲,۹۲۴۴	جمع نمرات موزون همه عوامل خارجی (اعم از تهدیدات و فرصت‌ها) یا امتیاز کل وضعیت سازمان در بهره برداری از فرصت‌ها و مقابله با تهدیدات (یا در برخورد با عوامل خارجی)														
۰,۱۱۸۴	۲,۵۲	۱	۲	۳۵	۲	۵	۰,۰۴۷۰	۴,۹	۶	۵	-	-	-		W1

					۷			۲	۵						
۰,۱۱۹۳	۲,۹۱	۳	۱ ۳	۳۷	۹	۸	۰,۰۴۱۰	۴,۳	۲ ۶	۳ ۹	۵	-	-		W2
۰,۱۱۰۱	۲,۷۴	۱	۸	۳۹	۱ ۶	۶	۰,۰۴۰۲	۴,۲ ۱	۲ ۴	۳ ۷	۹	-	-		W3
۰,۱۲۲۶	۲,۶۲	۱	۵	۳۹	۱ ۷	۸	۰,۰۴۶۸	۴,۹	۶ ۳	۷	-	-	-		W4
۰,۱۰۱۰	۲,۵۷	۱	۳	۳۴	۲ ۹	۳	۰,۰۳۹۳	۴,۱ ۲	۲ ۰	۳ ۹	۱۱	-	-		W5
۰,۱۱۲۶	۲,۸۱	۳	۸	۳۹	۱ ۳	۷	۰,۰۴۰۱	۴,۲	۲ ۲	۴ ۰	۸	-	-		W6
۰,۱۱۳۸	۲,۹۵	۱	۱ ۳	۴۲	۱ ۰	۴	۰,۰۳۸۶	۴,۰ ۴	۱ ۸	۳ ۷	۱۵	-	-		W7
۰,۱۱۱۳	۲,۸۴	۱	۱ ۷	۳۰	۱ ۴	۸	۰,۰۳۹۲	۴,۱ ۱	۱ ۹	۴ ۰	۱۱	-	-		W8
۰,۱۲۸۹	۳,۲	۲	۱ ۴	۵۰	۴	-	۰,۰۴۰۳	۴,۲ ۲	۲ ۳	۴ ۰	۷	-	-		W9
۰,۱۱۴۶	۲,۸۱	۱	۷	۴۰	۲ ۲	-	۰,۰۴,۸	۴,۲ ۸	۲ ۵	۴ ۰	۵	-	-		W1 0
۰,۱۰۹۲	۲,۹۲	۱	۱ ۲	۴۲	۱ ۱	۴	۰,۰۳۷۴	۳,۹ ۲	۱ ۴	۳ ۷	۱۹	-	-		W1 1
۰,۲۲۸۸	۴,۸۷	۶ ۳	۵	۲	-	-	۰,۰۴۷۰	۴,۹ ۲	۶ ۵	۵	-	-	-		S1
۰,۲۳۰۳	۴,۹	۶ ۴	۵	۱	-	-	۰,۰۴۷۰	۴,۹ ۲	۶ ۵	۵	-	-	-		S2
۰,۲۲۹۳	۴,۸۸	۶ ۳	۶	۱	-	-	۰,۰۴۷۰	۴,۹ ۲	۶ ۵	۵	-	-	-		S3
۰,۱۸۱۵	۳,۸۷	۳	۵	۱۲	-	-	۰,۰۴۶۹	۴,۹	۶	۶	-	-	-		S4

			۵					۱	۴						
۰,۲۳۰۳	۴,۹	۶ ۴	۵	۱	-	-	۰,۰۴۷۰	۴,۹ ۲	۶ ۵	۵	-	-	-		S5
۰,۰۹۹۹	۳,۰۱	۱	۱ ۴	۴۰	۱ ۵	-	۰,۰۳۳۲	۳,۴ ۸	۴	۲ ۶	۴۰	-	-		S6
۰,۱۰۴۹	۳,۰۷	۱	۱ ۲	۴۹	۷	۱	۰,۰۳۴۲	۳,۵ ۸	۹	۲ ۳	۳۸	-	-		S7
۰,۱۵۱۵	۳,۷۷	۱	۵ ۵	۱۱	۳	-	۰,۰۴۰۲	۴,۲ ۱	۱ ۵	۵ ۵	-	-	-		S8
۰,۱۳۹۸	۳,۰۲	۲	۱ ۳	۴۰	۱ ۵	-	۰,۰۴۶۳	۴,۸ ۵	۶ ۰	۱ ۰	-	-	-		S9
۰,۱۶۷۴	۳,۵۷	۲ ۰	۴ ۵	۵	-	-	۰,۰۴۶۹	۴,۹ ۱	۶ ۴	۶	-	-	-		S10
۰,۱۴۳۶	۳,۰۷	۵	۱ ۰	۴۰	۱ ۵	-	۰,۰۴۶۸	۴,۹	۶ ۳	۷	-	-	-		S11
۰,۱۰۰۵	۳,۰۱	۱	۹	۵۰	۱ ۰	-	۰,۰۳۳۴	۳,۵	۵	۲ ۵	۴۰	-	-		S12
۰,۱۲۹۴	۳,۹۷	۹	۵ ۰	۱۱	-	-	۰,۰۳۲۶	۳,۴ ۲	۷	۱ ۶	۴۷	-	-		S13
								۱۰۴, ۶۶	جمع میانگین تأثیر همه عوامل داخلی(اعم از نقاط ضعف و قوت)						
							۱	جمع وزن همه عوامل داخلی(اعم از نقاط ضعف و قوت)							
۳,۳۹۹	جمع نمرات موزون همه عوامل خارجی(اعم از ضعف‌ها و قوت‌ها) با امتیاز کل وضعیت سازمان در بهره‌برداری از قوت‌ها و مقبله با ضعف‌ها (یا در برخورد با عوامل داخلی)														

(۳) - تعیین موقعیت فعلی سازمان نسبت به عوامل داخلی و خارجی (یا همان تعیین نقطه P) و همچنین تعیین ناحیه رویکرد سازمان در تدوین راهبردها (یا جهت حرکت راهبرد سازمان بر اساس محل قرارگیری نقطه P) با استفاده از نمودار SPASE^۱

^۱ SPASE=STRATEGIC POSITION & ACTION EVALUATION

طبق جدول فوق نقطه P به مختصات ۲,۹۲۴۴ و ۳,۳۹۹ به دست می آید که این نقطه در ناحیه ST یا ناحیه حرکت محتاطانه قرار می گیرد.

(۴) - تدوین چشم انداز موفقیت سازمان و همچنین تعیین اهداف راهبردی سازمان از طریق مصاحبه با خبرگان یا از طریق نمودار تحلیل شکاف وضع موجود و مطلوب سازمان نسبت به هر یک از عوامل داخلی و خارجی

(۵) - تعیین موقعیت (وضعیت) مطلوب سازمان در آینده موردنظر نسبت به هر یک از عوامل داخلی و خارجی یا همان تعیین نقطه F (ملقب به وضعیت مطلوب یا چشم انداز موفقیت سازمان) و در نهایت تعیین مسیر راهبردی حرکت سازمان (یا همان بردار PF) توسط نمودار

SPACE

کد عوامل داخلی و خارجی	عنوان عوامل داخلی و خارجی مؤثر در تدوین راهبردهای در پیشگیری از اعتیاد کارکنان	میانگین میزان تاثیر هر یک از عوامل داخلی و خارجی در پیشگیری از اعتیاد (نمره از ۵)	وزن هر یک از عوامل داخلی و خارجی (سهم یا ارزش یا امتیاز تاثیر هر عامل از ۱)	امتیاز وضع موجود سازمان به ازای عوامل داخلی و خارجی یا میانگین امتیاز عکس العمل سازمان در بهره برداری یا مقابله با هر عامل داخلی و خارجی (امتیاز از ۵)	امتیاز وضع مطلوب سازمان به ازای عوامل داخلی و خارجی (امتیاز از ۵)	امتیاز موزون شده وضعیت مطلوب (امتیاز هر یک از عوامل بطور مستقل از ۱)
T1		۴,۸۱	۰,۰۳۹۷	۱,۰۸	۳	۰,۱۱۹۱
T2		۴,۹۲	۰,۰۴۰۰	۲,۳۲	۳,۵	۰,۱۴
T3		۴,۸۱	۰,۰۳۹۱	۱,۱۵	۳	۰,۱۱۷۳
T4		۳,۸۸	۰,۰۳۱۵	۱,۲	۳,۲	۰,۱۰۰۸
T5		۴,۸۴	۰,۰۳۹۳	۲,۹۷	۴	۰,۱۵۷۲

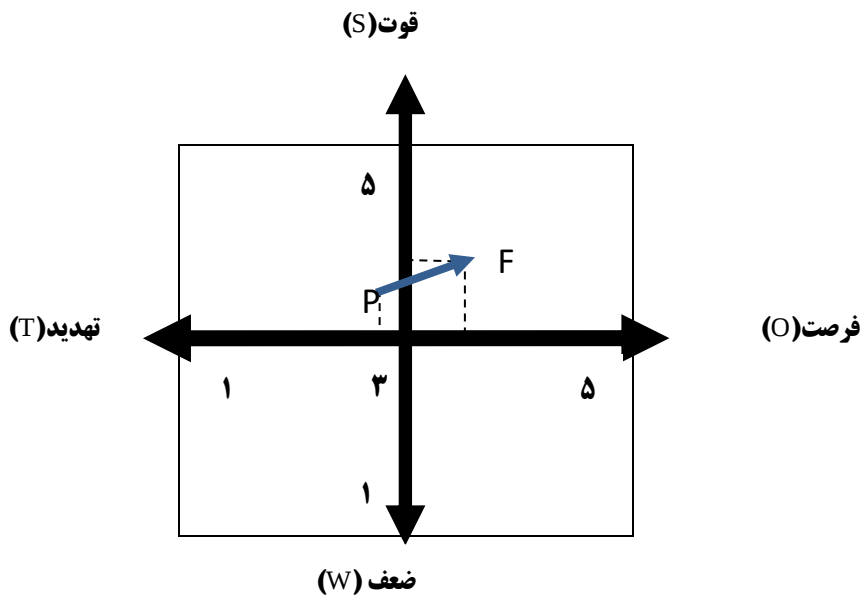
۰,۱۵۷۸	۴,۱	۲,۹۸	۰,۰۳۸۵	۴,۷۴		T6
۰,۱۲۸۴	۴	۲,۹۷	۰,۰۳۲۱	۳,۹۵		T7
۰,۱۱۴۴	۳,۵	۲,۹	۰,۰۳۲۷	۴,۰۲		T8
۰,۰۹۵۰	۳,۲	۲,۹۸	۰,۰۲۹۷	۳,۶۵		T9
۰,۱۱۹۴	۳	۱,۰۸	۰,۰۳۹۸	۴,۹		T10
۰,۱۴۸۸	۴	۲,۹۷	۰,۰۳۷۲	۴,۵۸		T11
۰,۱۰۰۲	۳	۱,۱۷	۰,۰۳۳۴	۴,۱۱		T12
۰,۱۰۶۵	۳	۱,۹۲	۰,۰۳۵۵	۴,۳۷		T13
۰,۱۲۰۷	۳,۵	۲,۷۸	۰,۰۳۴۵	۴,۲۴		T14
۰,۱۳۵۸	۳,۵	۲,۶۷	۰,۰۳۸۸	۴,۷۸		T15
۰,۱۳۱۵	۴,۸	۴,۶	۰,۰۲۷۴	۳,۳۷		O1
۰,۰۹۹۶	۴	۳,۶۴	۰,۰۲۴۹	۳,۰۷		O2
۰,۱۰۶۴	۴	۳,۲۵	۰,۰۲۶۶	۳,۲۷		O3
۰,۱۰۸۳	۳,۶	۳,۰۸	۰,۰۳۰۱	۳,۷		O4
۰,۱۵۶۴	۴	۳,۷۴	۰,۰۳۹۱	۴,۸۱		O5
۰,۱۷۵۷	۴,۷	۴,۵۵	۰,۰۳۷۴	۴,۶		O6
۰,۱۹۸	۴,۹۵	۴,۹۱	۰,۰۴۰۰	۴,۹۲		O7
۰,۱۹۱۰	۴,۸۵	۴,۸۲	۰,۰۳۹۴	۴,۸۵		O8
۰,۱۴۰۱	۴,۳	۴,۰۵	۰,۰۳۲۶	۴,۰۱		O9
۰,۱۳۱۲	۴	۳,۷۷	۰,۰۳۲۸	۴,۰۴		O10

۰,۱۰۷۷	۳,۴	۳,۲۸	۰,۰۳۱۷	۳,۹		O11
۰,۰۹۹۲	۳,۲	۳,۰۲	۰,۰۳۱۰	۳,۸۲		O12
۰,۰۷۹۸	۳,۳	۲,۷۱	۰,۰۲۴۲	۲,۹۸		O13
۰,۱۲۳۰	۳,۱	۳,۰۱	۰,۰۳۹۷	۴,۸۸		O14
				۱۲۲,۸۹	جمع میانگین تأثیر همه عوامل خارجی(اعم از تهدیدات و فرصت‌ها)	
			۱	جمع وزن همه عوامل خارجی(اعم از تهدیدات و فرصت‌ها)		
۳,۷۰۹۳	امتیاز وضع مطلوب سازمان از ۵ (یا جمع ستون آخر)					
۰,۱۶۴۵	۳,۵	۲,۵۲	۰,۰۴۷۰	۴,۹۲		W1
۰,۱۴۳۵	۳,۵	۲,۹۱	۰,۰۴۱۰	۴,۳		W2
۰,۱۲۰۶	۳	۲,۷۴	۰,۰۴۰۲	۴,۲۱		W3
۰,۱۴۰۴	۳	۲,۶۲	۰,۰۴۶۸	۴,۹		W4
۰,۱۲۹۶	۳,۳	۲,۵۷	۰,۰۳۹۳	۴,۱۲		W5
۰,۱۴۰۳	۳,۵	۲,۸۱	۰,۰۴۰۱	۴,۲		W6
۰,۱۳۸۹	۳,۶	۲,۹۵	۰,۰۳۸۶	۴,۰۴		W7
۰,۱۳۳۲	۳,۴	۲,۸۴	۰,۰۳۹۲	۴,۱۱		W8
۰,۱۶۱۲	۴	۳,۲	۰,۰۴۰۳	۴,۲۲		W9
۰,۱۵۵۰	۳,۸	۲,۸۱	۰,۰۴,۸	۴,۲۸		W10
۰,۱۳۸۳	۳,۷	۲,۹۲	۰,۰۳۷۴	۳,۹۲		W11
۰,۲۳۰۳	۴,۹	۴,۸۷	۰,۰۴۷۰	۴,۹۲		S1

S2	۴,۹۲	۰,۰۴۷۰	۴,۹	۴,۹۵	۰,۲۳۲۶
S3	۴,۹۲	۰,۰۴۷۰	۴,۸۸	۴,۹۵	۰,۲۳۲۶
S4	۴,۹۱	۰,۰۴۶۹	۳,۸۷	۳,۹	۰,۱۸۲۹
S5	۴,۹۲	۰,۰۴۷۰	۴,۹	۴,۹۵	۰,۲۳۲۶
S6	۳,۴۸	۰,۰۳۳۲	۳,۰۱	۳,۸	۰,۱۲۶۱
S7	۳,۵۸	۰,۰۳۴۲	۳,۰۷	۳,۵	۰,۱۱۹۷
S8	۴,۲۱	۰,۰۴۰۲	۳,۷۷	۴	۰,۱۶۰۸
S9	۴,۸۵	۰,۰۴۶۳	۳,۰۲	۴	۰,۱۸۵۲
S10	۴,۹۱	۰,۰۴۶۹	۳,۵۷	۴,۵	۰,۲۱۱۰
S11	۴,۹	۰,۰۴۶۸	۳,۰۷	۳,۷	۰,۱۷۳۱
S12	۳,۵	۰,۰۳۳۴	۳,۰۱	۳,۸	۰,۱۲۶۹
S13	۳,۴۲	۰,۰۳۲۶	۳,۹۷	۴,۶	۰,۱۴۹۹
جمع میانگین تأثیر همه عوامل داخلی (اعم از نقاط ضعف و قوت)		۱۰۴,۶۶			
جمع وزن همه عوامل داخلی (اعم از نقاط ضعف و قوت)		۱			
امتیاز وضع مطلوب سازمان از ۵ (یا جمع ستون آخر)					
۳,۹۲۹۲					

موقعیت (وضعیت) مطلوب سازمان در آینده موردنظر نسبت به عوامل داخلی و خارجی (یا همان نقطه F): طبق جدول فوق به مختصات ۳,۷۰۹۳ و ۳,۹۲۹۲ به دست می آید که این نقطه در ناحیه SO یا ناحیه حرکت تهاجمی قرار می گیرد.

(۶) - تدوین راهبردها توسط ماتریس swot طبق جدول مورد نظر بر اساس نقطه P و ناحیه رویکرد غالب سازمان و فن تحلیل شکاف (به منظور دستیابی به وضعیت مطلوب و اهداف راهبردی و بقای سازمان از طریق برطرف کردن ضعف‌ها و مقابله با تهدیدات و استفاده از فرصت‌ها و افزودن نقاط قوت متناسب با موقعیت کنونی سازمان و رویکرد غالب سازمان)

نمودار (۱) ماتریس SWOT

(۷) - اولویت‌بندی راهبردهای پیشنهادی برای اجرا، بر اساس میزان جذابیت نسبی راهبردها با استفاده از ماتریس QSPM^۱ (ماتریس کمی برنامه‌ریزی راهبردی)

(۸) - انتخاب راهبردهای برتر یا راهبردهای اصلی سازمان برای حرکت سازمان از وضع موجود به سوی اهداف بلندمدت با استفاده از معیار ارزیابی بحرانی (که در اینجا از میانگین وزنی راهبردها به عنوان معیار ارزیابی بحرانی استفاده شده است و راهبردهایی که وزن آنها بالاتر از میانگین وزنی راهبردها باشد به عنوان راهبردهای برتر انتخاب می‌شوند).

^۱. QSPM=QUANTITATIVE STRATEGIC PLANING MATRIX

جدول (۳) راهبردهای پیشنهادی

وزن یا جذابیت هر راهبرد	عنوان راهبردهای پیشنهادی	ردیف
۴,۶۰۶۶	ایجاد فرهنگ خود حفاظتی و خودکنترلی در مقابل وسوسه‌های مجرمانه از طریق آموزش و آگاه‌سازی	۱
۲,۵۳۷۱	گنجاندن مطالب مناسب درباره انواع مواد مخدر و عوارض آن و همچنین علل اعتیاد و راه‌های پیشگیری از اعتیاد و مهارت‌های زندگی و جریمه‌ها در کتب درسی مراکز آموزش وظیفه و درجه‌داری و دانشگاه‌های افسری به صورت واحد درسی و یا گنجاندن آن در دوره‌های آموزشی عرضی یا دوره‌های طولی مانند عالی رسته‌ای و	۲
۲,۴۴۲۴	همکاری و هماهنگی و حمایت سازمان‌ها و نهادهای ذی‌ربط لشکری در پیشگیری از اعتیاد در راستای پیشگیری از اعتیاد	۳
۲,۳۲۶۲	پیش‌بینی قوانین و مقررات جزایی بازدارنده در خصوص تولید/ فروش/ مصرف مواد مخدر و اطلاع‌رسانی آن و عنداللزوم پیشنهاد بازنگری و اصلاح قوانین به مبادی ذی‌ربط	۴
۲,۲۷۸۱	آموزش مهارت‌های زندگی به کارکنان (به‌ویژه در زمینه: مهارت حل مشکلات و مقابله با فشار اجتماعی، مهارت ارتباطات اجتماعی، نه گفتن در مقابل اصرار و تعارف دوستان معتاد، هنر دوست‌یابی و ...)	۵
۲,۱۰۱۶	عدم دوستی با دوستان ناباب و معتاد و عدم رفتن به محیط‌ها و مشاغل ناسالم و جرم‌زا	۶
۲,۰۲۳۲	انجام تست اعتیاد در بدو استخدام کارکنان به منظور جلوگیری از ورود کارکنان معتاد به سازمان‌های نظامی و همچنین انجام تست روانشناسی در بدو استخدام در خصوص شناسایی شخصیت و روحیه و مشکلات افراد و واگذاری شغل و محل خدمتی و شهر خدمتی متناسب با روحیات و توان جسمی آنان	۷
۲,۰۱۳۷	ایجاد ساختار سازمانی مطلوب و پاسخگو و مجهز پیشگیری از اعتیاد و مبارزه با مواد مخدر در یگان‌ها و تجهیز آن به لحاظ امکانات و بودجه و نیروی انسانی متخصص	۸
۱,۸۹۸۲	تشکیل مراکز مشاوره در کلیه یگان‌ها و بهینه‌سازی و تجهیز حداکثری مراکز	۹

وزن یا جذابیت هر راهبرد	عنوان راهبردهای پیشنهادی	ردیف
	مشاوره و روان‌شناختی یگان‌ها به لحاظ روانشناس و روان‌پزشک به‌منظور رفع مشکلات فکری و روانی کارکنان	
۱,۸۹۸۱	اختصاص بودجه کافی و مستمر جهت اقدامات پیشگیری از اعتیاد (مانند: آگاه‌سازی/ خرید کیت تست اعتیاد/ خرید دستگاه تست اعتیاد و ...)	۱۰
۱,۸۳۸۴	رفع معضل بیکاری و فقر و حمایت از خانواده‌های فقیر و همچنین کودکان بی‌سرپرست توسط مبادی ذی‌ربط لشکری و کشوری	۱۱
۱,۸۳۶۴	پر نمودن اوقات فراغت کارکنان و خانواده‌ها با دایر نمودن اماکن ورزشی، تفریحی و فرهنگی ارزان در سطح یگان‌ها و منازل سازمانی و جدی گرفتن ورزش همگانی و صبحگاهی و انجام مسابقات ورزشی در یگان‌ها	۱۲
۱,۸۱۲۴	انجام پژوهش‌های مرتبط با راهکارهای پیشگیری از اعتیاد و همچنین انجام تجزیه و تحلیل‌های مختلف آماری در خصوص عوامل مؤثر بر اعتیاد کارکنان	۱۳
۱,۷۴۸۵	تشکیل کارگروه پیشگیری از اعتیاد در سطح یگان‌ها و تهیه و تدوین شیوه‌نامه و تشکیل کمیسیون‌ها و جلسات پیشگیری و بررسی علل اعتیاد کارکنان در هر یگان با توجه به شرایط مکانی و زمانی آن یگان و اجرای برنامه‌های پیشگیری و برنامه‌های آموزشی متناسب	۱۴
۱,۷۱۰۱	تربیت نیروی انسانی متخصص و دوره‌دیده به‌منظور پیشگیری از اعتیاد و تزریق آنان در بازرسی یگان‌ها	۱۵
۱,۶۹۷۴	اعمال نظارت و بازرسی و توجه فرماندهان به عملکرد کارکنان تحت امر به طرق مختلف و اعمال نظارت والدین نسبت به فرزندان	۱۶
۱,۵۶۶۸	استفاده از دانش و تجربیات دیگران (اعم از دانش و تجربیات کشورهای که در زمینه مبارزه با مواد مخدر موفق بوده‌اند و همچنین ناجا، ستاد مبارزه با مواد مخدر، سازمان بهزیستی، بنیاد ملی پیشگیری و ...)	۱۷
۱,۵۱۷	نهادینه کردن کنترل همگانی و چشم‌نظارتی همگانی در سطح یگان‌ها و مبارزه اجتماعی با مواد مخدر از طریق جلب مشارکت عمومی و برخورد همگانی آحاد مردم، خانواده‌ها و فرماندهان و ملزم نمودن آن‌ها برای شناسایی و معرفی کارکنان آلوده به مواد مخدر به ارگان‌های ذی‌ربط لشکری	۱۸

وزن یا جاذبیت هر راهبرد	عنوان راهبردهای پیشنهادی	ردیف
۱,۵۰۵۸	تشکیل مراکز بازپروری و ترک اعتیاد و درمان معتادان در یگان‌ها و تجهیز آن	۱۹
۱,۳۸۰۲	تشکیل گروه‌های معتاد بابی در یگان‌ها به منظور انجام تست اعتیاد غیرمترقبه از کارکنان مشکوک و واگذاری امتیاز خاص و تجهیزات به آن‌ها در راستای جدیت در امر شناسایی و پیشگیری از اعتیاد	۲۰
۱,۱۴۸۱	بومی کردن محل خدمت کارکنان نظامی در حد امکان به طوری که خانواده‌ها نیز علاوه بر فرماندهان نظارت لازم را داشته باشند.	۲۱
۱,۱۰۳	تربیت صحیح از سوی خانواده‌ها و برخورد صحیح همسران به طوری که خانه، محل امن و آرامش باشد.	۲۲
۱,۰۵۷۴	انجام ملاقات حضوری فرماندهان با کارکنان مشکل دار و تلاش در راستای حل نیازهای مادی و معیشتی و رفاهی کارکنان در حد مقدرات و برخورد صحیح فرماندهان با کارکنان مشکل دار و حمایت از کارکنان مشکل داری که به لحاظ روحی و شخصیتی آمادگی بیشتری برای گرایش به اعتیاد دارند	۲۳
۰,۸۱۴۶	رفع سختگیری‌های بی‌مورد و محدودیت‌های غیر لازم در سطح یگان و عدم واگذاری مسئولیت خارج از حد و توانایی افراد به کارکنان و توجه به شرایط جسمی و روحی آنان	۲۴
۰,۷۲۴۲	اعمال محدودیت منطقی در رفتن به مهمانی‌های شبانه و ساعات آمدن به منزل از طرف همسران و خانواده‌ها	۲۵
۱,۸۲۳۴	میانگین وزنی راهبردها	

نتیجه‌گیری

با عنایت به این که موقعیت (وضعیت) فعلی سازمان نسبت به عوامل داخلی و خارجی (یا همان نقطه p) به مختصات ۲,۹۲۴۴ و ۳,۳۹۹ به دست آمده (این نقطه طبق شکل در ناحیه st یا ناحیه حرکت محتاطانه قرار دارد.) و همچنین نظر به این که موقعیت (وضعیت) مطلوب سازمان در آینده مورد نظر نسبت به عوامل داخلی و خارجی (یا همان نقطه F) به مختصات ۳,۷۰۹۳ و ۳,۹۲۹۲ به دست آمده (این نقطه طبق شکل در ناحیه SO یا ناحیه حرکت تهاجمی

قرار گرفته است). بنابراین به منظور حرکت راهبردی سازمان یا همان مسیر راهبردی سازمان (ملقب به بردار PF) در خصوص راهبردهای پیشگیری از اعتیاد به مواد مخدر کارکنان، پیشنهاداتی به شرح ذیل ارائه می‌گردد.

۱- ایجاد فرهنگ خود حفاظتی و خودکنترلی در مقابل وسوسه‌های مجرمانه از سوی بازرسی و ایمنی و مدیریت حقوقی و قضایی و اداره بهداشت و درمان با همکاری معاونت آموزش در خصوص آموزش و آگاه‌سازی کارکنان و خانواده‌ها (علی‌الخصوص کارکنان دارای مشکلات روحی و جسمی و ...) در مورد علائم و شکل ظاهری مواد مخدر، خطرات و مضرات مواد مخدر، علائم و مشخصات شخص معتاد، مجازات‌ها و جریمه‌های مرتبط با استعمال و قاچاق مواد مخدر از طریق ابلاغ بخشنامه‌ها، پخش دست‌برگ و کتابچه و بنر و لوح فشرده، برگزاری کلاس‌ها و دوره‌های آموزشی و آگاه‌سازی اقدام نمایند.

۲- گنجاندن مطالب مناسب درباره انواع مواد مخدر و عوارض آن و همچنین علل اعتیاد و راه‌های پیشگیری از اعتیاد و مهارت‌های زندگی و جریمه‌ها در کتب درسی مراکز آموزش درجه‌داری و دانشگاه‌های افسری به صورت واحد درسی و یا گنجاندن آن در دوره‌های آموزشی عرضی یا دوره‌های طولی مانند عالی رسته‌ای و ... از طریق معاونت آموزش آجا.

۳- پیش‌بینی قوانین و مقررات جزایی بازدارنده در خصوص تولید/فروش/مصرف مواد مخدر از سوی مدیریت حقوقی و قضایی آجا و اطلاع‌رسانی آن و عنداللزوم پیشنهاد بازنگری و اصلاح قوانین به قوه قضاییه (زیرا ممکن است احکام صادره از سوی مراجع قضایی به دلیل سبک بودن، از بازدارندگی کافی برخوردار نباشد).

۴- عدم دوستی با دوستان ناباب و معتاد و عدم رفتن به محیط‌ها و مشاغل ناسالم و جرم‌زا.

۵- انجام تست اعتیاد در بدو استخدام کارکنان به منظور جلوگیری از ورود کارکنان معتاد به سازمان‌های نظامی و همچنین انجام تست روانشناسی از سوی اداره بهداشت و درمان در بدو استخدام در خصوص شناسایی شخصیت و روحیه و مشکلات افراد جهت جلوگیری از ورود کارکنان با تیپ‌های شخصیتی نامتعادل به داخل آجا و همچنین واگذاری شغل و محل خدمتی و شهر خدمتی متناسب با روحیات و توان جسمی آنان.

۶- ایجاد ساختار سازمانی مطلوب و پاسخگو و مجهز پیشگیری از اعتیاد و مبارزه با مواد مخدر در یگان‌ها و همچنین تعریف ردیف بودجه مستقل از سوی معاونت طرح و برنامه نیروها و همچنین تجهیز آن به لحاظ امکانات و بودجه و نیروی انسانی متخصص از سوی معاونت آماد و پشتیبانی و معاونت نیروی انسانی نیروها.

۷- ایجاد ساختار سازمانی مطلوب و پاسخگو مراکز مشاوره از سوی معاونت طرح و برنامه نیروها و تشکیل مراکز مشاوره در کلیه یگان‌ها و بهینه‌سازی و تجهیز حداکثری مراکز مشاوره و روان‌شناختی یگان‌ها به لحاظ روانشناس و روان‌پزشک و تجهیزات از سوی معاونت آماد و پشتیبانی و معاونت نیروی انسانی و اداره بهداشت نیروها.

۸- اختصاص بودجه کافی و مستمر جهت اقدامات پیشگیری از اعتیاد (در خصوص آگاه‌سازی/ خرید کیت تست اعتیاد/ خرید دستگاه تست اعتیاد و ...) از سوی معاونت طرح و برنامه نیروها

۹- پر نمودن اوقات فراغت کارکنان و خانواده‌ها با دایر نمودن اماکن ورزشی، تفریحی و فرهنگی ارزان در سطح یگان‌ها و منازل سازمانی و جدی گرفتن ورزش همگانی و صبحگاهی و انجام مسابقات ورزشی در یگان‌ها از سوی مدیریت تربیت‌بدنی نیروها.

قدردانی

از خبرگان توانمندی که در طول پژوهش، دانش خویش را سخاوتمندانه در اختیار محققان این پژوهش قرار دادند و استواری پژوهش حاضر بر مشارکت و دانش این بزرگواران قرارگرفته است بسیار سپاسگزاریم.

منابع

- آشناس جامی، جواد، (۱۳۹۳)، نقش آلودگی کارکنان آجا به مواد مخدر و راه‌های مقابله با آن، انتشارات دافوس آجا، تهران.
- احدی، رضا، (۱۳۹۵)، عوامل موثر بر اعتیاد و سوء مصرف مواد مخدر در گذر پیشگیری کنشی با تاکید بر رویکرد اجتماع محور، فصلنامه سلامت اجتماعی و اعتیاد، سال ۳، شماره ۱۲.

- جزایری، علیرضا، (۱۳۸۷)، *مواد نیروزا حقایقی برای جوانان*، انتشارات دانژه، تهران.
- جهانشاهی، علی، (۱۳۹۳)، *بررسی راه‌های پیشگیری از اعتیاد در بین کارکنان نژاجا*، انتشارات دافوس آجا، تهران.
- حسین زاده، فرامرز، (۱۳۹۹)، *گاهنامه پیشگیری از تخلفات و جرائم*، انتشارات ف‌آمد و پشتیبانی.
- ستاد مبارزه با مواد مخدر، (۱۳۸۹)، اداره کل فرهنگی پیشگیری، *مجله پیشگیری نوین*، شماره ۲.
- صرامی، حمید، (۱۳۸۹)، *سند جامع پیشگیری اولیه از اعتیاد*، ستاد مبارزه با مواد مخدر.
- صفاتیان و همکاران، سعید، (۱۳۸۲)، *آشنایی با مواد صنعتی/اعتیاد آور*، انتشارات دبیرخانه ستاد مبارزه با مواد مخدر، تهران.
- عبدی، جواد، (۱۳۹۷)، *راه‌کارهای پیشگیری از مصرف مواد مخدر توسط کارکنان پایور سازمان‌های نظامی*، فصلنامه علوم و فنون نظامی، ۱۴(۴۶): ۹۹-۱۲۲.
- فرساد و همکاران، حامد، (۱۳۸۸)، *پیشگیری از اعتیاد*، انتشارات دفتر آموزش و ارتقای سلامت معاونت سلامت وزارت بهداشت، تهران.
- قاصدی، جمشید، (۱۳۹۹)، *گاهنامه پیشگیری از تخلفات و جرائم*، انتشارات ف‌آمد و پشتیبانی.
- قلی کریمی، احمد، (۱۳۹۱)، *راهکارهای پیشگیری از بروز اعتیاد در کارکنان وظیفه نیروی دریایی*، راهبردی آجا، انتشارات دافوس آجا، تهران.
- مختارپور، الیاس، (۱۳۹۰)، *عوامل موثر بر اعتیاد کارکنان وظیفه نژاجا*، تهران: انتشارات دافوس آجا.
- معیدفر، سعید، (۱۳۹۲)، *عوامل اجتماعی موثر بر تداوم عدم سوء مصرف مواد مخدر در بین جوانان معتاد به مواد مخدر صنعتی و سنتی*.